

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Cilt: 13 Sayı: 69 Mart 2020 & Volume: 13 Issue: 69 March 2020
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581
_Doi Number: <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2020.3935>

FEMİNİST DİSTOPYALARDA KIRMIZIYLA GELEN AYDIN KADIN ÇIĞLIĞI: 'DAMIZLIK KIZIN ÖYKÜSÜ' MARGARET ATWOOD VE 'UYANDIĞINDA' HİLLARY JORDAN *INTELLECTUAL WOMEN'S OUTCRY THAT COMES IN RED IN FEMINIST DYSTOPIAS: 'THE HANDMAID'S TALE' MARGARET ATWOOD AND 'WHEN SHE WOKE' HILLARY JORDAN*

Tülay AKKOYUN*

Öz

Bu çalışmada, feminist distopya söz konusu olduğunda ilk aklımıza gelen: Margaret Atwood'un 'Damızlık Kızın Öyküsü' ile Amerika'da 2011 de yayımlanan, Hillary Jordan'ın 'Uyandığında' isimli eserlerinde, esareti kırmızıyla damgalanmış kadınların durumunu karşılaştırmalı olarak inceleyip, distopik romanlarda kadının varlığını, konumunu göstermeye çalışacağız.

Totaliter düzen, tek kişinin yönettiği erkek egemen toplumu dayatır. Demokrasiden uzaklaşan ülkelerde kadının özgürlükleri, hakları kısıtlanmakta hatta ortadan kaldırılmaktadır. Cinsellik totaliter düzen için tehlikelidir çünkü aşk, sevgi gibi duygular, aile kurumu ve aile bağları, diktatör rejimde düzenin hâkimiyetini zorlaştıran unsurlardır. (Huxley, 2010, 23) Bu nedenle kadının cinsel yaşamı, doğurma ve kürtaj gibi hakları devletin kontrolündedir.

Distopyanın kara ütopya, kötü ütopya gibi anlamlar taşıdığını biliyoruz. Yazarlarının yaşadığı dönemde hissettikleri kaygılardan yola çıkarak geleceğe dair kötü uygulamaları öngördüğü bu iki distopik romanın yolları kırmızıda kesilmektedir.

Bu iki romanda kırmızının bilinen anlamlarından yola çıkarak totaliter düzenlerdeki asi, rejime itaat etmeyen aydın kadının konumunu ve bu konunun neden bu renkle bağdaştırılarak anlatıldığını karşılaştırmalı örneklerle açıklamaya çalışacağız.

Kadının toplumdaki konumunun giderek kötüleştiğini fark eden donanımlı aydın yazarlar, bu durumun gelecekte daha da kötüye gidebileceği öngörüsüyle feminist distopya olarak tanımlanan eserler ortaya koyarak, kadınları uyarılmaktadır. Dünyanın genel durumu göz önünde bulundurulduğunda, feminist distopyaların aslında birer kadın çılgılığı olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Feminist Distopya, Kırmızı, Kadın Çılgılığı, Aydın Çılgılığı.

Abstract

This paper will focus on determining the presence and the position of women in dystopian novels by comparatively analyzing the situation of the women whose enslavement is sealed with the color red in outstanding feminist dystopian works such as Margaret Atwood's "The Handmaid's Tale" and American author Hillary Jordan's 2011 novel "When She Woke".

A totalitarian regime imposes a male-dominant society ruled by a single person. As nations drift apart from democracy, the freedom and the rights of women are restricted or even removed. Sexuality is dangerous for a totalitarian regime since emotions such as love and desire and family as an institution and family ties are factors that oppose the absoluteness of the dictator regime. (Huxley, 2010, 23) This is why sexual lives of women and their rights to abortion and birth are regulated by the state.

* Dr. Öğr. Üyesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Mütercim Tercümanlık Bölümü.

It is known that dystopia has meanings such as dark utopia or anti-utopia. One can observe that two aforementioned dystopian novels that were written based on their authors' concerns over their own time period and thus envisaging negative practices in the future coincide in their use of the color red.

This paper try to clarify the position of the rebel and enlightened women disobeying the regime and the relation of this position with the color red by using comparative examples from these novels focusing on the color red and the reason for this association.

By writing feminist dystopian fiction, the intellectual authors who realize the position of the women in society is worsening gradually, warn the women and the society at large with the prediction that the situation might worsen in the future. Considering the general condition of the world, one can see that feminist dystopian novels can in fact be seen as the women's outcry.

Keywords: Feminist Dystopia, Red, Women's Outcry, Intellectual's Outcry.

1. GİRİŞ

Fransız bilim kurgu yazarı Gérard Klein, Ütopya Sözlüğü'nde yer alan bir yazısında distopyayı: toplumun belirleyici çizgilerinden birinin acemice azması sonucu kötüye gitmiş bir gelecek dünyasının betimlemesi olarak nitelendirir. (Sarcey, M. R. Çev.İlgaz,T. 2003, 148)

Gelecek kaygılarıyla yazılmış siyasi ütopyalardan sonra feminist ütopyalara ancak 1970'lerden sonra rastlandığını belirtir Erika Gottlieb, Notos'un 36. Sayısında çevirisi bulunan bir yazısında. (Notos.sayı.36 Ekim-Kasım 2012, 34, İstanbul)

Yaşadıkları dönemden hareketle, geleceğe dair kadının toplumdaki yeri ile ilgili kaygılarını dile getiren aydın yazarların eserleri feminist distopya kapsamında incelenmektedir. Feminist distopyalar kadının gelecekte olası konumunu okura yansıtarak ciddiyetle sorgulamaktadır. Distopik eserlerin çoğunda olduğu gibi feminist distopyalar da aydın çılgılığı taşımaktadır. Çılgılık bu kez özgürlükleri kısıtlanan ya da gasp edilen bütün kadınlar adıdır.

Bütün kararların tek kişinin kontrolünde bulunduğu düzende erkek gücü her alanda, özellikle de kadına karşı faşizme varan uygulamalar dayatmaktadır. Totaliter rejimde öteki olarak dışlanan kadın hakları giderek azaldığı hatta ortadan kaldırıldığından, toplumda birey olarak çok büyük zorluklarla kabul görmüş kadın, böylesi bir katı düzende yeniden nesneleşmektedir. Birey kimliği ortadan kaldırılan kadın metalaştırılıp nesneleştirilmektedir. Bu çalışmada bu iki romanda kadının nesneleşmesi kırmızı renk bağlamında incelenerek bu türde yazan yazarların kadın çılgınlıkları ortaya çıkarılacaktır.

2. İKİ FEMİNİST DİSTOPYA VE KIRMIZININ İŞLEVİ

Kırmızı, (kızıl) isyanın, savaşın rengi olarak bilindiğinden, bütün devrimler kırmızıyla eşleşmekte ve dünyada birçok ülkenin bayrağında kırmızı renk yer almaktadır; Stendhal'ın savaşı anlatan romanı 'Kırmızı ve Siyah, Rus Bolşevik, Ekim Devrimi (Kızıl Devrim) bu duruma verilebilecek en belirgin örneklerdir.

Bu makalede inceleyeceğimiz iki roman için de kırmızı rengin önemi büyüktür fakat taşıdığı anlamın yukarıdaki açıklamalarda yer alan savaşlarla, zaferlerle ilgisi bulunmamaktadır.

Kırmızı kişilik hayatı zorlayarak yaşar. Kırmızılar cesur ve ataktırlar, hareket ve sonuç ararlar. Uyumsuzdurlar fakat çok güçlü bir iradeye sahiptirler ve kararlıdırlar. (Hartman, 2008, 67-70)

Kırmızı heyecan ve ataklık doludur. Kırmızı kadın özgür düşünceye sahiptir. Kırmızının literatürdeki tanımı kandır. (Üster, 1996, 80-81)

Kırmızı: intikam, cinsellik, tutku, hırs, cesaret, güç ve inanç. (Çağan, 2006, 231-232)

Kırmızının yukarıda üç ayrı yazardan verilen tanımına ek olarak bu çalışmada yer alan romanlarda kırmızı; kadınları deşifre etme, damgalama, aşağılama, korku ve işkence gibi ürkütücü anlamlar taşımaktadır.

Kırmızı her şeyden önce cennetten kovulan Havva'ya Tanrı tarafından ceza olarak verilen menstrüasyon (adet) dönemi ve doğurganlığı simgelemektedir. Tanrının Havva'ya sunduğu bu doğurganlığın simgesi olan kutsal durum bile kadının aleyhinde kullanılarak, birçok Ortadoğu ülkesinde kirlenmek ile eş tutulmaktadır. Kadın adet görmeye başlamasından itibaren her adet döneminde kirli, kirlenmiş olarak nitelendirilmektedir. Kadının kanla özdeşleşmiş bu durumu distopik toplumlarda kırmızıyla damgalanıp nesneleştirilip ötekileştirilmesine kadar vardırılmıştır.

Distopyalar bireysel özgürlüklerin ve insanın yaşama hakkının yok edildiği toplumlara anlattığına göre; feminist distopyalar da dünyada birey olarak çok geç kabul görmüş kadının toplumdaki yerinin, totaliter rejimle birlikte, henüz haklarını kazanamadığı çok eski dönemlere dönebileceği hatta daha da ağır bir duruma düşebileceği endişesi taşımaktadır. Yüzyıllar boyunca kadın, Simon de Beauvoir'ın 'Kadın İkinci Cins' kitabından alıntılanmış gibi kabul görmekteydi.

Kadının birey olarak toplumda yer edinmesi birinci ve ikinci dalga feministlerin katkılarıyla gerçekleşmiştir.

"Kadın, erkek neye karar verirse odur; bu yüzden de ona, erkeğe özellikle cinsel yanı ağır basan bir varlık gibi gözüktüğünü belirtmek üzere "dişi" sıfatı verilir: erkek için kadın tepeden tırnağa cinselliktir, erkek için öyle olduğuna göre de, bu onun mutlak değeridir. O, kendine göre değil, erkeğe göre belirlenip ayrılmaktadır; özsel (temel) varlığın karşısındaki özsel olmayan varlıktır. Erkek Özne'dir, Mutlak Varlık'tır; kadınsa Öteki Cins'tir." (Beauvoir, 1993, 17)

3. MARGARET ATWOOD 'DAMIZLIK KIZIN ÖYKÜSÜ'

Kanadalı yazar Margaret Atwood'un altıncı romanı 'Damızlık Kızın Öyküsü' 1985'te yayımlanmış, 1990'da en iyi bilim kurgu yapıtına her yıl verilen Artur C. Clark ödülüne layık görülmüştür.

Margaret Atwood'un 'Damızlık Kızın Öyküsü', Amerika'da başkan ve birçok senato üyesinin öldürülmesinin ardından ordunun yönetime el koymasıyla başlayan totaliter bir rejim olarak kurgulanır. Kadın hakları bir gecede kaldırılır. Kadınların banka hesaplarındaki paralar eşlerinin hesaplarına aktarılır ve parayı kullanma hakkı da eşlerine verilir. Böylece, Kate Millett'in aşağıdaki alıntıda tanımladığı ataerkil yapılanma tam anlamıyla gerçekleşmiş olur.

"Nüfusun kadın olan yarısının, erkek olan yarısı tarafından denetlendiği yönetim biçimi ataerkil yapılanmadır." (Millett, 1987, 47)

Atwood'un söz konusu romanında; doğurganlık özelliğini kaybetmemiş bazı kadınlar, devlet eliyle köleleştirilerek, hamile kalıp çocuk doğurmak üzere komutanların hizmetine sunulmuştur. Sadece üreme amaçlı kullanılan bu kadınlar için aşk, sevgi gibi kelimeler, ülkenin resmi dilinde de, yaşamlarında da yasaklanmıştır. Kadınların kimliklerinin çalındığı, isimlerinin değiştirilerek takma isimler verildiği, kast sisteminde olduğu gibi farklı sınıflara ayrıldığı, kitapların yasadışı ilan edilip yakılıp yok edildiği bu ülke; askeri, muhafazakâr, köktendinci, Gilead Cumhuriyetidir.

Doğurganlığı devam eden ve damızlık olarak kullanılan kadınlar kırmızı renkle adeta damgalanmışlardır. Kırmızı ayakkabı, kırmızı eldiven taşımak zorundalardır, yüzlerinin yanlarındaki kanatlar hariç üzerlerinde bulunan her şey kırmızıdır. Damızlık kızları belirleyen kan rengidir. Ayak bileklerine kadar uzun ve bol elbiseleri göğüslerini çevreleyen geniş bir bağ ile toplanmaktadır. Yanaklarının kenarlarındaki kanatlar ise emir gereği başkalarını görmelerini ve başkaları tarafından görülmelerini engellemek için bulunmaktadır.

Bu ülkede şemsiyeler bile belirli renklerde olmak zorundadır; komutan siyah, komutanın eşi mavi, damızlık kız da elbette kırmızı şemsiye taşımak zorundadır.

Gilead Cumhuriyeti'nde Marthalar yeşil elbise giymek zorundadır. Elbise biçim, uzunluk ve gizleme açısından damızlık kızlarınkine benzemekte fakat bir de önlük takmak zorundadırlar. Damızlık kızlar gibi beyaz kanatları ve peçeleri yoktur. Peçeyi dışarı çıkarken takarlar ama kimse bir Martha'nın yüzünün görülmesine aldırmaz zira Marthalar sadece evin işlerinden ve mutfaktan

sorumludurlar. Rita kırmızı elbiseler içindeki Offred'i gördüğünde kaşlarını çatar. Rita'nın bu tavrı, onaylamadığı evlilik dışı ilişki ve laneti kırmızıyla simgelenmiş kürtajdır. Rita, mutfakta yemekleri yapan Cora'ya hiçbir zaman kendisini bu derece alçaltmayacağını söyler. Zira bu durum Rita'ya göre bir hastalık ya da kötü bir talih gibi bulaşıcı olabilir. (Atwood, 1992, 16)

Bu ülkede kadınların özel mülkiyet hakları bulunmadığından makyaj malzemesi, sigara, alkol gibi kişisel gereksinimlerini karşılamaları da yasaklanmıştır. Kadınların kendi aralarında iletişim kurmaları devletin belirlediği kurallarla sınırlandırılmış olup, rejime karşı gelmeleri durumunda ise işkence, kolonilere sürgün hatta idamla cezalandırılmaktadırlar. Kadınlar önce Kırmızı Merkez'e getirilerek damızlık kız olarak yetiştirilir.

Totaliter rejim, bütün değerli şeyler gibi doğurganlık özelliği olan damızlık kızları da tekeline almıştır. Tüm sosyal haklarıyla birlikte isimleri de alınan damızlık kızlara, emrine tahsis edilip evinde yaşadıkları komutanların adlarının arkasına getirilen -ninki / -ninki (Gleninki vb.) ekleriyle oluşturulan, birilerinin mülkiyetinde oldukları vurgulanan isimler verilmektedir. Roman başkışisi Offred de (Fredinki) emrine verildiği komutan Fred'in ismi ile çağırılmaktadır. Damızlık kızların aşk için hiçbir dayanağı bulunmamaktadır. Doğurganlığı olan kadınlar sadece çocuk doğurmak için kullanılmaktadır. Offred'in buna dair ifadesi romanın en çarpıcı tümcesidir.

"Biz iki bacaklı rahimleriz, hepsi bu: Kutsal tekneler, gezgin kadehler." (Atwood, 1992, 156)

Yazarın yazdığı dönemle ilgili kaygıları, kitabın yayınlanmasından otuz dört yıl sonraya denk gelen günümüzde daha da önem kazanmaktadır. Örneğin Amerika genelinde Cumhuriyetçi eyalet yetkililerinin öncülüğünde başlatılan kürtaj kısıtlama ve yasakları, 2019 yılı içinde Utah, Arkansas, Kentucky, Mississippi, Ohio, Georgia ve son olarak da Alabama'da yürürlüğe girdi. Yazar bu romanda, nükleer kazaların, tehlikeli atıkların, denetimsiz kullanılan kimyasalların, GDO'lu temel besinlerin insanda yol açacağı kısırlık sonucu oluşacak üreme problemine çözüm olarak, kadın bedeninin ve doğurganlığının zor kullanılarak kontrol altına alındığı totaliter bir rejimi öngörmektedir.

Damızlık Kızın Öyküsü'nü, distopya türüne dahil eden ana olay, İncil'de yer alan aşağıda alıntılanan bölüme öykünerek doğurganlığı olan kadınların damızlık olarak kullanılmasını Damızlık kadınlar aslında günümüzde giderek yaygınlaşan taşıyıcı anneliktir.

'Damızlık Kızın Öyküsü', Tevrat'ta yer alan Tekvin, 30: 1 - 3 bölümüne öykünerek kurgulanmıştır.

"Rahel Yakup'a çocuk doğuramayınca, ablasını kıskanmaya başladı. Yakup'a 'Bana çocuk ver, yoksa öleceğim.' dedi. Yakup Rahel'e öfkeleni. 'Çocuk sahibi olmamı Tanrı engelliyor. Ben Tanrı değilim ki!' diye karşılık verdi. Rahel, 'İşte cariyem Bilha' dedi, 'Onunla yat, benim için çocuk doğursun, ben de aile kurayım.' (Atwood, 1992, 104)

Damızlık kızların ayak bileğine yapılan dövmelemlerde karşıt anlamda pasaport gibi dört rakam ve bir göz bulunmaktadır. Böylece, damızlık kızların ortadan kaybolma ihtimali ortadan kaldırılmaktadır.

Damızlık olarak seçilmeden önce kaldıkları yerde, distopik romanların birçoğunda olduğu gibi, orada kapalı tutulanları sakinleştirmek, tepkisizleştirmek için yemeklerine bir ilaç konulduğu belirtiliyor. (Atwood, 1992, 83)

Orwell'in '1984'ünde toplum şiddet yoluyla, Huxley'nin 'Cesur Yeni Dünya'sında haz yoluyla kontrol altına alınmaktadır. Atwood'un 'Damızlık Kızın Öyküsü'nde ise hem şiddet hem de haz yoluyla kontrol altında tutulmaktadır. Atwood'un 'Damızlık Kızın Öyküsü'nde, Huxley'nin "Cesur Yeni Dünya"sında olduğu gibi düzenin kontrolü yemeklere konulan bir ilaçla sağlanmaktadır.

Birçok distopyada olduğu gibi sokaklardaki insanlar, askerler ve kameralar aracılığıyla iktidar tarafından izlenmektedir. Göz olarak nitelendirilen ispiyoncular bulunmaktadır. Kaçmaya çalışan ya da kuralları çiğneyerek istediği biriyle cinsellik yaşayan kadına işkence yapılmaktadır. Totaliter düzende lezbiyenlik de suç kapsamında yer almakta olduğundan tespit edildiğinde ağır bir ceza uygulanmaktadır.

Gilead Cumhuriyeti'nde dua etmek için gidilen bir duvar bulunmaktadır, idamlar burada gerçekleştirilmektedir. Bariyerlerde sarı ve siyah çapraz tahtalar, DUR anlamında kırmızı bir altıgen yer almaktadır. Kapıda, gece olmadığı için henüz yanmamış birkaç fener bulunmaktadır. Yukarıya telefon direklerine monte edilmiş, acil olaylarda kullanılan projektörler yerleştirilmiş, yolun her iki tarafındaki kulübelerde ise makineli tüfekli adamlar yer almaktadır. Bu tanımlamalardan da anlaşılacağı gibi romandaki totaliter düzende disiplini sağlayan durumlar çok ürkütücüdür. Gilead Cumhuriyeti'nde artık avukatlar ve üniversitelere yer yoktur. Her şey, herkes yönetimdekilerin kontrolindedir. Herkes 'Göz' olarak adlandırılan ispiyoncular tarafından gözetlenerek düzene karşı olanlar ispiyonlanmaktadır.

4. HİLLARY JORDAN 'UYANDIĞINDA'

Hillary Jordan'ın 'Uyandıığında' adlı romanında kırmızının ihtar anlamı taşıdığını daha ilk cümlede görürüz.

"Uyandıığında, kırmızıydı. Kızarmış ya da güneşten yanmış değildi, dur işaretinin o iddialı kesif kırmızı rengini almıştı." (Jordan, 2017, 9)

Roman başkışisi Hannah Payne kürtaj yaptırdığı için ikinci dereceden cinayet işlemekten suçlu bulunarak Teksas Ceza Yargılama Kurumu tarafından deri renklendirme ceza uygulanmasına, Crawford Eyalet Hapishanesi'nin Renkliler Bölümü'nde otuz gün mahkûmiyetine ve on altı yıl Kırmızı olarak yaşamaya mahkûm edilmiş genç bir kadındır. Yirmi altı yaşındaki Hannah, aynalar ve aynaların ardındaki kameralarla kaplı, beyaz bir zemin, beyaz bir tavan, uyumak için beyaz bir platform, beyaz bir şilte, şeffaf bir duş ünitesi, beyaz bir lavabo ile beyaz bir tuvaletten oluşan tek kişilik bir odaya kapatılır.

Suçlular, aynaların arkasına yerleştirilmiş kameralarla, en mahrem anlarında bile kayıt altına alınarak topluma teşhir edilmektedir. Renklerin topluma izletilen görüntüleri, toplumda nefret duygusu uyandırarak, halkın bu kişileri mesaj yoluyla taciz ve hakaretlerine yol açmaktadır. Hannah, kırmızı olduktan beş ay sonra e-posta hesabını açtığı anda isimlerini bile bilmediği insanlardan aşağılama ve hakaret içeren mesajlar geldiğini görür.

Deri altına enjekte edilen sıvıyla, gözler dışında bütün vücudu kırmızıya dönüştüğünden, kapatıldığı odadaki lekesiz beyazlığın ortasında kırmızı bir surat, kırmızı kollar ve bacaklar yetmezmiş gibi kırmızı bir elbiseyle kıpkırmızı bir kütle gibi durmaktadır. Enjeksiyon işleminin dört ayda bir yenilenmesi gerekmektedir, aksi takdirde psikolojik bozukluklar ve dağılmalar oluşacaktır. Renklendirilen bireylerin deri altına nano-vericiler yerleştirilmiştir. Renkli bireyin adını basit bir aramayla herkes bulabilmektedir. Bu yöntemle renklendirme işlemine maruz kalmış bireylerin kaçma şansı yoktur. Renklendirme işlemi periyodik dönemlerde yapılmak zorundadır aksi halde bireyde başlayacak dağılma sürecinde; bireyde önce belirsiz fısıltılar daha sonra da ses sanrıları oluşmaktadır. Bedenlerine enjekte edilen kırmızı renk suçluluk hissetmeleri içindir. Damgalanmış bedenler "Ben kürtaj yaptırdım.", "Ben cinayet işledim." şeklinde suçlarını simgelerken, toplum tarafından dışlanarak, aşağılanmalarına sebep olmaktadır.

Dağılma sürecinde suçlu, yapması gereken günlük sorumluluklarını unutturken, konuşması mantıksızlaşmakta, dinmeyen sesler ise bireyi, kendisini yaralamaya ya da intihara sürüklemektedir. Odada sürekli yanmakta olan beyaz ışık, kapalı göz kapaklarından göz bebeklerine, oradan da beynine işlemektedir. Bu kasıtlı ışık mahkûmların uyumasını engellemekle kalmayıp, serbest kaldıktan sonraki ilk bir ay içerisinde yüzde doksanının intiharına sebep olmaktadır.

Jordan'ın 'Uyandıığında' romanında tıpkı 'Damızlık Kızın Öyküsünde' olduğu gibi erkek egemen bir düzen söz konusu olduğundan, kadınların bireysel kimlikleri, sosyal, hatta kendi bedenleri üzerindeki bireysel hakları devletin kontrolünde bulunmaktadır. Rejimin kadına uyguladığı baskıyla kürtaj yasaklanmış, yaptırılan kadının bedenine enjekte edilen kırmızı renk ile toplum içinde mimlenmesi, günahkâr ilan edilip, kırmızıyla damgalanarak teşhir edilerek,

ötekileştirilip, dışlanıp yalnızlaştırılması amaçlanmaktadır, zaten damgalamanın amacı ayrıştırıp dışlamaktır.

Hillary Jordan romanın başında, Nathaniel Hawthorne'un 'Kızıl Damga' romanından bir alıntıya yer verir:

"Doğrusu, dostum, kanımca, ıstıraplarından ve ıssızlıkta kalışından sonra nihayet kendini günahın araştırılıp idarecilerin ve halkın gözleri önünde cezalandırıldığı bir yerde bulmak yüreğini ferahlatıyor olmalı." (Jordan,2017, 5)

Yukarıdaki alıntının yer aldığı romanın ismi de (Kızıl Damga) romanında olduğu gibi, kırmızıyla ilgilidir. Kızıl Damga'da kocasının yokluğunda ihanet etmiş bir kadına, günahının bedeli olarak göğsüne kırmızı bir A harfi damgalanmıştır. Yukarıdaki alıntı Hillary Jordan'ın 'Uyandıında' romanının özeti gibidir. Jordan'ın romanını 'Kızıl Damga'dan esinlenerek kurguladığı söylenebilir.

Bu romanda bütün suçlular 'Damızlık Kızın Öyküsü'ndeki kadınlar gibi renklerle sınıflandırılmıştır. Kırmızılar gibi bedenleri sarı veya maviye boyanan insanlar da vardır. Hannah, bir aylık hapis cezasından sonra yakınlarıyla telefon ya da yüz yüze görüşmenin bile yasak olduğu, aslında başka bir hapisane olarak da nitelendirilebilecek, "Doğru Yol Merkezi"ne getirilir. Aslında bu merkez, Hannah'nın kendisinden hamile kaldığı Peder Henley tarafından suçluluk duygusuyla ayarlanmıştır.

Jordan'ın 'Uyandıında' romanında da 'Damızlık Kızın Öyküsü'deki gibi insan ırkının geleceği tehlikededir. Bir afet gerçekleştireli üç yıl olmuştur. Hannah'nın yanında kimse yakalanmasa da hastalığın korkusuyla dünyada kısırlaşan kadınların sayısı artmakta, doğum oranları hızla düşmektedir. Dünyayı pençesine alan ümitsizlik herkese bulaştığından kürtaj da evlilik dışı çocuk doğurmak da suç kapsamına alınmıştır.

Romanın kapsadığı dönemde, sağcı militanlar Brezilya devlet başkanı Napolyon Cifuentes'e suikast yaparak Güney Amerika'daki son demokratik hükümeti de devirmiştir. Endonezya'da devam eden su baskınları Ekim ayında iki yüz bin kişinin daha evlerini terk etmelerine sebep olmuştur. Suriye, Lübnan ve Ürdün, İslam karşıtlığını gerekçe göstererek Birleşmiş Milletlerden ayrılmıştır. Burada tanımlanan dünya tam da distopyaların yazılma gerekçesi olan dünyadır.

5. SONUÇ

Demokrasinin yok olup, totaliter düzenin yaygınlaşması, ekolojik dengenin bozulması, hastalıkların özellikle de kısırlığın artmasıyla insan neslinin tehlikeye girmesi distopya toplumlarının en belirgin özellikleridir. Bu çalışmada incelemeye çalıştığımız her iki roman da bu özelliklerin hâkim olduğu bir toplumda geçmektedir

Her iki romanda da kadınların bütün hakları devlet tarafından yok edilmiştir. Atwood'un 'Damızlık Kızın Öyküsü'nde bir gecede ellerinden alınan haklar, Jordan'ın 'Uyandıında' romanında yıllar önce alınmış ve kadınlar buna boyun eğmek zorunda bırakılmıştır. Boyun eğmeyip yasalara aykırı davrananlar ise ciddi cezalara maruz bırakılmıştır.

Kadın, her iki romanda da erke, erkeğe, sisteme bedeniyle hizmet ederek itaat etmek zorundadır. 'Damızlık Kızın Öyküsü'nde kadın, insan neslinin devamını sağlamakta kullanılan bir üreme, üretme görevi üstlenmiş bir kuluçka makinesi gibi işlev görmektedir. 'Uyandıında' da ise, kadın evlenip şiddet de görse eşinin hükmü altında yaşamak zorundadır. Evlilik dışı ilişki yaşayan kadın, bir de kürtaj yaptırmışsa suçların en büyüğünü işlemiş kabul edildiğinden, cilt altına zerk edilen bir sıvıyla teni kırmızıya dönüştürülerek lanetlenip, psikolojik işkence yoluyla ötekileştirilip toplum dışı edilir.

İsyanın rengi olan kırmızı, incelemekte olduğumuz her iki romanda da totaliter düzende alçaltıcı konumdaki kadını mimlemek teşhir etmek, dışlamak için kullanılmaktadır. Bu nedenle de bu iki romanın yolları kırmızı rengin kavşağında kesişmektedir. Bütün distopyalarda olduğu gibi bu iki roman da kadınlarla ilgili, dünyada birçok ülkede yaşanmakta olan baskıların, gelecekte

olası totaliter rejimlerde kadın özgürlüklerinin daha da kısıtlanarak meydana gelebilecek olumsuz durumları öngörmektedir. Aslında distopya romanlarında anlatılan bu durumlar çok da gerçek dışı değildir. Dünyanın birçok yerinde, özellikle de Ortadoğu ülkelerinde, kadın özgürlüğü yok denecek kadar azdır. Hatta bazı Ortadoğu ülkelerinde yanında erkek olmadan bir kadının sokağa çıkması dahi yasaktır. Birçok ülkede kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleri giderek artmaktadır. Feminist distopya yazarları kadının içinde bulunduğu bu durumlara sessiz kalmayıp, geleceğe dair kaygılarını dile getirmektedir. Bu çalışma içerisinde tanımlamaya çalıştığımız nedenlerden dolayı, feminist distopyaları aydın kadın çığlığı olarak tanımlayabiliriz. Boucher'ın Ütopyalar Sözlüğü'nde Mouchard'dan alıntılıdığı gibi "Karşı ütopyalar başkaldırıların öyküleridir.

KAYNAKÇA

- Anonim. (2012). *Notos Aylık Edebiyat Dergisi*. Sayı 36, Ekim-Kasım 2012, İstanbul: Notos Yayınları
- Atwood, M. (1992). *Damızlık Kızın Öyküsü*. (Çev. Kabakçioğlu, S. Ö.), İstanbul: Afa Yayınları
- Beauvoir, S.(1993). *Kadın İkinci Cins Gençlik Çağı*. (Çev. Onaran, B.), İstanbul: Payel Yayınları
- Çağan, M. (2006) *Rengi Rengine*. İstanbul: Sistem Yayıncılık
- Hartman, T. (2008) *Renklerin Şifresi*. İstanbul: Pegasus Yayınları
- Huxley, A. (2010) *Cesur Yani Dünya*. (Çev. Polat, E. İ.) İstanbul: Yaba Yayınları
- Jordan, H. (2017). *Uyandığında*. (Çev. Yüksel, Ö.), İstanbul. YKY
- Millett, K. (2018). *Cinsel Politika*. (Çev. Selvi, S.), İstanbul: Payel Yayınevi
- Orwell, G. (2012). *Bin Dokuz Yüz Seksen Dört*. (Çev. Üster, C.) İstanbul: Can Yayınları
- Sarcey, M. R. Boucher, T. Picon, A. (2003) *Ütopyalar Sözlüğü*. İstanbul: Sel Yayıncılık
- Üster, M. Y. (1996). *Renkler Geri Geliyor*. İstanbul: Zöngür Matbaası